

Боковець В.В.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту і адміністрування
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, Україна

Боковец В.В.

Винницкий торгово-экономический институт КНТЭУ, Украина

Bokovets V.V.

Vinnitsa trade and economic institution KNTEU, Ukraine

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ НА МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

КОРПОРАТИВНОЕ УПРАВЛЕНИЕ НА МОЛОКОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

CORPORATE GOVERNANCE IN THE MILK PROCESSING PLANTS

У статті розглянуто корпоративний сектор національної економіки, який представляє собою галузь, що формує сталий розвиток не лише окремого підприємства, регіону, але і всієї країни. В Україні триває процес становлення національної моделі корпоративного управління, характерною ознакою якої є відсутність ефективних правових, організаційних важелів реалізації переваг акціонерної форми власності, дієвих механізмів корпоративного управління та реалізації інтересів всіх суб'єктів корпоративного управління. Це зумовлює необхідність оцінки якості корпоративного управління підприємством.

Ключові слова: корпорація, корпоративне управління, елементи корпоративного управління, аналіз корпоративного сектору, управління підприємством.

В статье рассмотрен корпоративный сектор национальной экономики, который представляет собой отрасль, что формирует устойчивое развитие не только отдельного предприятия, региона, но и всей страны. В Украине длится процесс становления национальной модели корпоративного управления,

характерным признаком которой является отсутствие эффективных правовых, организационных рычагов реализации преимуществ акционерной формы собственности, действенных механизмов корпоративного управления и реализации интересов всех субъектов корпоративного управления. Это предопределяет необходимость оценки качества корпоративного управления предприятием.

Ключевые слова: корпорация, корпоративное управление, элементы корпоративного управления, анализ корпоративного сектора, управление предприятием.

The corporate sector of the national economy is an industry that generates sustainable development is not only an individual enterprise, the region and the entire country. In Ukraine continues the process of becoming a national model of corporate governance, a characteristic feature of which is the lack of effective legal, organizational levers realization benefits of corporate ownership, effective mechanisms of corporate governance and promote the interests of all subjects of corporate governance. It determines the need to assess the quality of corporate management.

Keywords: corporation, corporate governance, elements of corporate governance analysis of corporate sector business management.

Актуальність теми. Проблема організації корпоративного управління на вітчизняних підприємствах є досить актуальною, так як під впливом процесів глобалізації відбувається значне поширення корпоративної форми бізнесу. Сьогодні в Україні ще не існує законодавчо закріпленого визначення корпоративного управління, що дає цілу низку запитань з даної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання корпоративного управління розглядалися у працях таких науковців як П. Друкер, Р. Монкса, Н. Міноу, П. Кочрана, С. Вартіка, Д.Тобін, П. Самуельсон, О. Вакульчик, Д. Задихайло, С. Румянцева, Л. Довгань, В. Пастухова та інших. Разом з тим в

сучасних умовах розвитку менеджменту підприємства, виникає необхідність оцінки наслідків корпоративного управління та визначення його подальших напрямів удосконалення.

Мета статті. Розглянути чинники ефективності системи управління, які мають визначальне значення у поясненні специфіки типу моделі корпоративного управління та його ефективності.

Виклад основного матеріалу. Корпоративні підприємства, а саме акціонерні товариства та товариства з обмеженою відповідальністю є основною формою підприємницьких структур, що забезпечують розвиток ринкової економіки, що підтверджується як світовим, так і вітчизняними досвідом[3, С. 75].

Успішна діяльність корпоративних підприємств полягає у їх доступі до інвестиційних ресурсів. Водночас вони не можуть розраховувати на довіру інвесторів та надходження зовнішнього фінансування, якщо не буде вжито заходів щодо запровадження ефективного корпоративного управління, а саме, належного захисту прав інвесторів, надійних механізмів управління та контролю, відкритості та прозорості у своїй діяльності[7, С. 12].

Корпоративне управління являє собою різні механізми які тісно пов'язані між собою, а саме, економічні, соціально-психологічні, кожен з яких має особливі форми впливу на діяльність корпоративного підприємства, що відрізняє їх від інших механізмів управління.

Даний перелік не обмежується лише вказаними елементами корпоративного управління, однак дає змогу стверджувати, що корпоративне управління досить складний процес, тому потрібно ретельно підготовляти об'єкта та суб'єкта управління до застосування даного елемента в управлінні. Без попередньої підготовки корпоративне управління виступає певним бар'єром у застосуванні та освоєнні.

Корпоративне управління включає в себе не лише відносини між менеджерами та інвесторами, а й всіма іншими особами, що проявляють

інтерес у діяльності корпорацій, та намагаються активно співпрацювати з ними.

Підприємство корпоративного типу не може існувати окремо від суспільства в якому воно здійснює свою діяльність, і кінцевий успіх його роботи залежить від роботи всіх зацікавлених осіб[2, С. 36].

Акціонери як група прагнуть здійснювати контроль за управлінням корпорацією. Коли число акціонерів велике, в кожного з них окремо мало бажання приділяти контролю багато часу та зусиль - ніхто не бажає брати турботи управління на себе, у той час як вигода рівномірно розподіляється між усіма. Але таке відношення з боку акціонерів до управління діяльністю корпорації може вийти з-під їхнього контролю. Виходячи з цього, можна стверджувати, що головна функція корпоративного управління – забезпечити роботу корпорації в інтересах акціонерів, які надали корпорації фінансові ресурси, а також в інтересах інших зацікавлених осіб.

Переглядаючи суть корпоративного управління потрібно виділити головні риси які викликають найбільше зацікавлення у інвесторів, а саме:

- обмежена відповідальність індивідуальних інвесторів;
- можливість передачі акцій іншим особам;
- самостійність корпоративного підприємства як юридичної особи;
- централізована система управління;
- пропорційне отримання прибутку відповідно до вкладених фінансів;

До основних проблем корпоративного управління можна віднести:

- забезпечення інтересів дрібних інвесторів;
- суперечності між різними групами інвесторів;
- суперечність функцій володіння та управління діяльністю корпорації;
- пасивність акціонерів щодо участі в управлінні корпорацією;
- між виконавчими та контролюючими органами управління корпорацій[1, С. 103].

Виникнення проблем корпоративного управління спостерігається у будь-яких організаціях, підприємствах, що співпрацює з різними соціальними групами учасників виробничого та економічного процесів.

Корпоративне управління характеризується такими загальними елементами, як обґрунтованість цілей управління, відносини між різними групами учасників корпоративних відносин, забезпечення балансу інтересів учасників корпоративних відносин.

Аналіз корпоративного сектору та соціально-економічних чинників ефективності корпоративного управління в економіці України засвідчив про значний вплив різної спрямованості інтересів, мотивів, стратегічних цілей корпоративних груп, задіяних у функціонуванні сучасного підприємства.

В результаті проведеного дослідження встановлено, що основними тенденціями, які відбивають специфіку проблем щодо розвитку підприємств галузі, в останні роки стали:

- збільшення конкуренції на молочної сировини та товарної продукції;
- зміна підприємств за обсягами виробництва, ефективністю роботи;
- збільшення банкрутств малопотужних підприємств і процесів зміни структури корпоративної власності на підприємствах;
- посилення процесів зміни структури корпоративної власності на підприємствах;
- збільшення обсягів виробництва на підприємствах із середньою та великою потужністю за рахунок підвищення ефективності управління, удосконалення виробництва, зростання матеріаломісткості виробництва за істотного впливу сезонних коливань;
- збереження недостатнього техніко-технологічного оснащення заводів;
- концентрація виробництва молока в особистих господарствах населення, що вимагає нових організаційних схем логістичного процесу, контролю за якістю, удосконалення контрактних відносин.

На основі аналізу корпоративного сектору молочної промисловості, можна стверджувати, що посилення конкуренції призвело до різкої диференціації різних груп підприємств за господарсько-економічними показниками та стратегіями розвитку.

До основних недоліків поширених на підприємствах систем корпоративного управління можна віднести незбалансованість прав і відповідальності кожної з груп учасників корпоративних відносин, відсутність ефективних механізмів координації їх інтересів і фіксації інтересів самого підприємства як цілісного самостійного суб'єкта ринку, незначний вплив ринкових чинників на конфігурацію й представництво основних груп учасників корпоративних відносин у структурі органів і системі прийняття рішень.

Трансформація підприємств повинна здійснюватися у напрямку покращення корпоративної культури на основі сформованої місії, удосконалення, оновлення, створення системи комплексного стратегічного планування. При цьому вдосконалення корпоративного управління повинно спрямовуватися на довгостроковий розвиток підприємства, що передбачає вирішення завдань удосконалення технологій, оновлення основних фондів, підвищення професійного рівня працівників та ін.

Було здійснено оцінювання ефективності корпоративного управління на підприємствах різних типів. Дослідження методологічних і методичних аспектів проблеми показало, що існуючі підходи до оцінювання ефективності корпоративного управління (наприклад, порівняльний метод, метод оцінювання ризику корпоративного управління, фінансового стану, оцінка ринкової вартості і т.д.) мають власні обмеження. До основних критеріїв і показників таких методик відноситься можливість їх диференціації за такими напрямками:

1) економічні показники ефективності, які ґрунтуються як на кількісних, так і на якісних показниках оцінювання;

2) показники, пов'язані з оцінюванням досконалості корпоративної культури;

3) показники, які висвітлюють зміст проблеми розподілу влади на конкретному підприємстві;

4) показники організаційного змісту, які охоплюють питання процесу організації корпоративних відносин та управління [6, С. 42].

За результати досліджень, саме чинник ефективності системи управління, його організаційно-управлінські аспекти мали визначальне значення у поясненні специфіки типу моделі корпоративного управління та його ефективності. Управління обумовлене такими аспектами, як характер стратегічного управління, планування, організаційної структури управління, стан трудових ресурсів, організаційного управління, контроль, прийняття управлінських рішень, мотивацій та інші. Загальним було те, що переваги підприємств-лідерів появлялися за досконалих систем управління. Модель партнерських відносин мала вищий потенціал ефективності саме завдяки істотно вищому рівню стратегічного планування, що досягалося на основі кращого інформаційного забезпечення, моніторингу, прогнозування та моделювання чинників внутрішнього і зовнішнього середовища за використання сучасних інформаційних технологій.

Розглянемо характеристику сильних і слабких позицій молокопереробних підприємств різних груп за ефективністю корпоративного управління:

Перша група підприємств до якої відносяться низькі економічні показники характеризується відсутність реальних конкурентних переваг.

Друга група підприємств включає середні показники обсягів виробництва та досить високі економічні показники. Концентрація на зростаючих сегментах ринку, наявність ефекту на масштабах виробництва, високий рівень технологій та тенденція до їх модернізації, задовільне інформаційне забезпечення, системи організаційного управління та рівня розвитку людського капіталу. До третьої групи підприємств належать лідери ринку за обсягами виробництва та високими економічними показниками. Для даної групи характерна активна динаміка позитивного іміджу у споживачів, позиції визнаних лідерів, концентрація на швидко зростаючих сегментах ринку, наявність ефекту на масштабах виробництва, високий рівень технологій та тенденція до постійного їх оновлення, наявність потужних фінансових ресурсів, тенденції до зниження собівартості, ефективний маркетинг, наявність низки унікальних конкурентних переваг, сучасне інформаційне забезпечення.

Як показали результати досліджень, саме чинник ефективності системи управління, зокрема, його організаційно-управлінські аспекти мали визначальне значення у поясненні специфіки типу моделі корпоративного управління та його ефективності. Особливості управління були обумовлені такими аспектами, як характер стратегічного управління, планування, організаційної структури управління, стану трудових ресурсів, організаційного управління, контролю, прийняття управлінських рішень, мотивацій та ін. Загальним було те, що переваги підприємств-лідерів появлялися за досконалих систем управління. Модель партнерських відносин мала вищий потенціал ефективності саме завдяки істотно вищому рівню стратегічного планування, що досягалося на основі кращого інформаційного забезпечення, моніторингу, прогнозування та моделювання чинників внутрішнього і зовнішнього середовища за використання сучасних інформаційних технологій.

Висновки. Отже, на основі проведених досліджень можна зробити висновок, що для корпоративного управління головне – це механізми, завдяки якому забезпечується відповідальна, прозора корпоративна поведінка та підзвітність. Ї лише в галузі стратегії функції перетинаються, оскільки це питання є ключовим елементом як корпоративного управління, так й менеджменту. Необхідність в корпоративному управлінні виникає у зв'язку з обмеженими можливостями використання ринкових методів при встановленні зв'язків між діями менеджера, що від нього вимагається, та їх оплатою.

Особливу складність породжує така обставина - моніторинг за діями керівників і розробка рішень у сфері корпоративного управління по суті являють собою суспільні товари, багато учасників, зацікавлені у вдосконаленні управління прагнуть мінімізувати при цьому свої зусилля. Якщо врахувати, що реальна участь в справах фірми неминуче пов'язана з істотними витратами, стане ясно, що і серед тих акціонерів, які могли б вплинути на прийняття рішень, аж ніяк не всі виявляться реально залученими в зазначений процес. Сформовані в розвинених країнах особливі механізми корпоративного управління, як правило, являють собою складну ієрархічну

систему стримувань і противаг. У центрі цієї складної системи виявляються відносини між власниками (стратегічного пакету) акцій та управлінським персоналом.

Список використаних джерел:

1. Бандилет А. Стан і перспективи розвитку корпоративних структур власності /А. Бандилет // Економіка України. – 2012. – № 11. – С.136.
2. Вакульчик О. М. Корпоративне управління: економіко-аналітичний аспект /О. М. Вакульчик. – Дніпропетровськ : Пороги, 2008. – С.257.
3. Герасимчук З.В., Вахович І.М. Фінансовий менеджмент. – Луцьк: 2009. – С.515.
4. Мозгова Л. О. Методичні підходи до оцінки якості корпоративного управління підприємством /Л. О. Мозгова // Materialy VI mezinarodni vedecko – prakticka conference «Dny vedy – 2010», (Praha, 27 brezen – 05dubna 2010 roku). – Praha, Publishing House «Education and Science», 2010. – Dil 12. Ekonomicke vedy. – С.120.
5. Отенко І. П. Аналіз факторів якості корпоративного управління промислових підприємств /І. П. Отенко, Л. О. Мозгова // Економіка: проблеми теорії та практики: збірник наукових праць. – Випуск: 252 В 6 т. Том II. – Дніпропетровськ: ДНУ – 2009.- С.400.
6. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2009. – С. 554
7. Шевчук Н. Капітал підприємства: формування та ефективність функціонування //Ринок цінних паперів України. – 2014. – №5-6. – С.156.